

DIŠTANČNÝ DELIKT VS. TERITORIÁLNA PÔSOBNOSŤ TRESTNÉHO ZÁKONA SR

EXTRATERRITORIAL OFFENCES VS. THE TERRITORIAL JURISDICTION OF THE CRIMINAL CODE OF THE SLOVAK REPUBLIC

JUDR. PETER SEPEŠI

GENERÁLNA PROKURATÚRA SR

MEDZINÁRODNÝ ODBOR

PETER.SEPEŠI@GMAIL.COM

KEÚČOVÉ SLOVÁ: delikt, dištančné delikty, omisívne delikty, internetové delikty, skimming, teritoriálna pôsobnosť, Trestný zákon, miesto spáchania trestného činu, trestné oznámenia, obeť trestného činu, ochrana vlastníckeho práva, zásady trestného konania, orgány činné v trestnom konaní, *ne bis in idem*, dozor prokurátora, trestné konanie

KEY WORDS: offence, extraterritorial offence, offences by omission, internet offences, skimming, territorial jurisdiction, Criminal Code, place of offence, criminal information, victim, protection of property, principles of criminal proceedings, law enforcement bodies, *ne bis in idem*, criminal proceedings, prosecution

ABSTRAKT:

Autor sa v predkladanom príspevku detailne zaoberá otázkou dištančných deliktov v kontexte teritoriálnej pôsobnosti Trestného zákona Slovenskej republiky. Problematiku skúma v rovine národného, ako aj európskeho práva. Pri analýze však neostáva len na úrovni trestného práva, ale venuje sa jej aj cez prizmu ústavného práva, správneho práva a pod. Určitý priestor venuje tiež súvisiacim inštitútom – napr. zásade *ne bis in idem* a rozhodovacej činnosti orgánov činných v trestnom konaní vo veciach tohto druhu.

SUMMARY/ABSTRACT:

The presented article deals with the issue of extraterritorial offences from the perspective of the territorial jurisdiction of the Slovak Criminal Code. The author studies the topic not only from the point of national law but he also approaches the issue from the perspective of European law. At the same time, the applicable elements of Constitutional Law and Administrative Law (of the Slovak Republic) are also analysed. Last but not least, the author provides the reader with some additional information and facts relating to the matter such as the *ne bis in idem* principle and the decision-making of the law enforcement bodies in cases of this type.

V právnej praxi je pomerne častým praktickým problémom identifikovanie dištančných deliktov a v tej súvislosti aj správne posúdenie teritoriálnej pôsobnosti právneho poriadku Slovenskej republiky pri dištančných deliktoch.

Pri dištančných deliktoch dochádza k naplneniu niektorých znakov skutkovej podstaty deliktu na rôznych miestach (teritoriálny dištančný delikt), prípadne v

rôznom čase (temporálny dištančný delikt), pričom spravidla ide o znaky objektívnej stránky (konanie/opomenutie, resp. časť konania alebo následok/účinnok), ktoré môžu byť determinované aj miestami, kde sa v čase páchania deliktu nachádza/pohybuje páchateľ deliktu, resp. miestami, kde sa v tomto čase nachádza obeť deliktu alebo iný predmet útoku alebo aj miesta, kde sa prejavil následok deliktu.

Pri omisívnych deliktoch je miestom spáchania deliktu/činu aj to miesto, kde malo dôjsť ku konaniu, ktorého opomenutie zakladá právnu zodpovednosť (rozsah/obsah povinnosti konať je stanovený všeobecne záväzným právnym predpisom, individuálnym právnym aktom alebo aj v zmluve).

Pri deliktoch spáchaných s využitím internetu je relevantným aj to miesto, kde sa nachádzajú alebo nachádzali dáta, ktoré boli predmetom útoku alebo dáta, ktoré boli prostriedkom na spáchanie deliktu.

Pri posudzovaní dištančných deliktov je možné považovať za základné východisko článok 1 odsek 1 Ústavy SR¹ (Slovenská republika - zvrchovaný, demokratický a právny štát), článok 3 Ústavy SR² (územná celistvosť a zvrchovanosť Slovenskej republiky), článok 12 odsek 2 Ústavy SR³ (garancia základných práv a slobôd fyzických osôb na území Slovenskej republiky).

Pri dištančných deliktoch zasahujúcich do majetkovej sféry poškodených subjektov je potrebné vychádzať aj z obsahu článku 20 odsek 1 Ústavy SR⁴ (ústavná garancia vlastníckeho práva, jeho rovnakého obsahu a ochrany vlastníctva fyzických i právnických osôb). Na základe článku 149 Ústavy SR⁵ je

¹ „Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.“

² „Hranice Slovenskej republiky sa môžu meniť len ústavným zákonom.“

³ „Základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvyhodňovať alebo znevýhodňovať.“

⁴ „Každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.“

⁵ „Prokuratúra Slovenskej republiky chráni práva a zákonom chránené záujmy fyzických a právnických osôb a štátu.“

ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických a právnických osôb a štátu zverená Prokuratúre Slovenskej republiky.

V tomto príspevku je asi najčastejšie použitým pojmom pojem „delikt“. Je preto dôležité pokúsiť sa čo najjasnejšie vysporiadať so spôsobom sémantického vnímania a použitia tohto pojmu.

Pojem delikt je všeobecné označenie “zlého” konania/správania, ktorý pojem môžeme vnímať a používať vo viacerých rovinách. Prvá - základná rovina vnímania deliktov je rovina morálky. Tu vnímame delikt ako konanie alebo správanie v rozpore s pravidlami morálneho konania/správania. Morálny delikt nemusí byť zároveň aj protiprávnym konaním s právnymi dôsledkami, t. j. mnohé konania, ktoré sú v rozpore s pravidlami morálky, nie sú predmetom právnej regulácie, aj keď v závislosti od skutkových okolností sa môžu aj tieto konania stať relevantnými z pohľadu práva (pozri § 3 odsek 1 Občianskeho zákonníka⁶).

Druhá rovina vnímania deliktov je rovina právna. Tu vnímame delikty súkromnoprávnej povahy (protiprávne konania, ktoré sú porušením právnych noriem a zmluvných povinností v rámci súkromného práva bez ingerencie práva verejného) a delikty verejnoprávnej povahy spočívajúce v protiprávnym konaním, ktoré je v rozpore s predpismi práva verejného, kde je relevantným spôsobom dotknutý verejný záujem na dodržiavaní právnych predpisov - konaní v súlade s právom⁷.

Predmetom skúmania tohto príspevku sú delikty v rovine právnej a osobitne delikty dištančné(teritoriálne).

Teritoriálna pôsobnosť slovenského právneho poriadku vo vzťahu k dištančným deliktom súkromnoprávnej povahy (porušenia povinností vyplývajúcich zo zmlúv alebo právnych predpisov, na základe ktorých si poškodený môže uplatniť nárok na náhradu

⁶ Výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi.

⁷ POTASCH, P.: *Komparatívne perspektívy verejnoprávných deliktov*. Žilina/Bratislava: Eurokódex/Paneurópska vysoká škola, 2011, ISBN 978-80-89447-53-4, str. 6-7

škody) je upravená najmä v zákone č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom, *“ak medzinárodná zmluva nestanoví inak”*⁸

Napr. pravidlá pre stanovenie teritoriálnej pôsobnosti pri uplatnení nárokov na náhradu škody sú upravené v ust. § 15 uvedeného zákona tak, že: *“Nároky na náhradu škody, ak nejde o porušenie povinnosti vyplývajúcej zo zmlúv a iných právnych úkonov, sa spravujú právom miesta, kde škoda vznikla, alebo miesta, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody.”* (napr. náhrada škody spôsobenej pri dopravnej nehode a pod.)

Medzi delikty verejnoprávnej povahy patria správne delikty, disciplinárne delikty, priestupky a poslednou kategóriou, ktorej sa budeme osobitne venovať nižšie, sú trestné činy.

Pri správnych deliktoch je hmotnoprávna úprava obsiahnutá v stovkách, resp. tisícoch všeobecne záväzných právnych predpisov správneho práva. Pri správnych deliktoch je pre posúdenie pôsobnosti príslušného právneho predpisu Slovenskej republiky obsahujúceho hmotnoprávnu úpravu, právne relevantná skutočnosť, že právne zodpovedný subjekt práva (právnická osoba alebo fyzická osoba podnikateľ) sa dopustil protiprávneho konania/opomenutia spočívajúceho v porušení povinnosti stanovenej všeobecne záväzným právnym predpisom na niektorom úseku verejnej správy Slovenskej republiky, prípadne jej menšej správnej časti (samosprávny kraj, obec). Miesto, kde došlo ku protiprávnemu činu je z hľadiska pôsobnosti právneho predpisu spravidla irelevantné. Z podstaty mnohých protiprávných konaní je však zrejme/logické, že sa ich subjekt práva spravidla dopustí na území Slovenskej republiky. Uvedené platí rovnako aj vo vzťahu k disciplinárnemu deliktu.

Vzhľadom k tomu, že zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (Správny poriadok) je výlučne procesným predpisom upravujúcim *“konanie, v ktorom v oblasti verejnej správy správne orgány rozhodujú o právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb, ak osobitný zákon neustanovuje inak”* (§ 1 odsek 1 Správneho poriadku), úprava teritoriálnej pôsobnosti hmotnoprávných ustanovení

⁸ pozri § 2 zákona č. 97/1963 Zb. v znení neskorších predpisov

vymedzujúcich skutkové podstaty správnych deliktov obsiahnutých vo veľkom množstve všeobecne záväzných právnych predpisov, nie je v Správnom poriadku vymedzená. V ust. § 7 Správneho poriadku je upravená miestna príslušnosť správnych orgánov na vykonanie správneho konania, nie teritoriálna pôsobnosť zákona⁹.

Teritoriálna pôsobnosť právnych predpisov upravujúcich priestupkové konanie je na úrovni zákona vymedzená v ust. § 8 zákona č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov tak, že:

“(1) Podľa tohto alebo iného zákona sa posudzuje priestupok, ktorý bol spáchaný na území Slovenskej republiky.

(2) Podľa tohto zákona sa posudzuje aj priestupok spáchaný v cudzine občanom Slovenskej republiky alebo cudzincom, ktorý má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky, ak ním takáto osoba porušila povinnosť, ktorú má podľa slovenských predpisov mimo územia Slovenskej republiky, alebo ak to vyplýva z medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná.”

Miesto spáchania priestupku ani pravidlá pre posudzovanie priestupkov dištančnej povahy v Priestupkovom zákone nie sú upravené. Pri dištančných deliktoch - priestupkoch, sa javí byť logické a primerané právne posudzovanie miesta spáchania priestupku obdobným spôsobom, ako pri “dištančných” trestných činoch.

Pri dištančných deliktoch trestnoprávnej povahy dochádza k naplneniu niektorých znakov skutkovej podstaty trestného činu v rôznom čase (temporálny) alebo na rôznych miestach (teritoriálny), pričom spravidla ide o znaky objektívnej stránky trestného činu (konanie/opomenutie, resp. časť konania alebo následok/účinnok).

V teoretickej rovine nie je možné vylúčiť ani situáciu, že znakom naplneným na inom mieste, ako je miesto vykonania protiprávneho konania, môže byť aj subjektívna stránka, t. j. napr. ak páchatel v cudzine vo výkone trestu odňatia slobody pojal úmysel pomstiť sa fyzickou likvidáciou po návrate do

⁹ POTASCH, P. Všeobecné správne konanie. In Vybrané správne procesy (teoretické a praktické aspekty)., Bratislava : Eurokódex, 2010, ISBN 978-80-89447-19-0, str. 25

domovského štátu osobám, ktoré ho „zradili/usvedčili“ zo spáchania trestnej činnosti. Takúto okolnosť (naplnenie subjektívnej stránky trestného činu úkladnej vraždy v cudzine) je však bez priznania samotného páchatel'a veľmi ťažké preukázať.

Pri dištančných deliktoch časových je charakteristický časový odstup medzi časom vykonania protiprávneho konania a časom vzniku, resp. časom spôsobenja/prejavenia následku, resp. účinku na predmete útoku.

Pri dištančnom delikte časovom je dôležité preukázať existenciu príčinnej súvislosti medzi protiprávnym konaním a vzniknutým následkom, ktorý sa prejaví až po určitom čase, čo je spravidla dôkazne veľmi náročné. Napr. úhyn rýb po nedovolenom vypustení chemickej látky do rieky sa môže prejavíť až po niekoľkých dňoch rovnako ako úhyn dravcov, prípadne aj inej zveri po nedovolenom chemickom postreku; znehodnotenie zdroja pitnej vody následkom nedovoleného uloženia (nebezpečného) odpadu sa môže prejavíť až po niekoľkých týždňoch i mesiacoch a pod. Uvedené delikty môžu byť v závislosti od subjektu, ktorý sa dopustil protiprávneho konania, resp. subjektu, ktorý zaň nesie právnu zodpovednosť a závažnosti protiprávneho konania kvalifikované ako správne delikty, priestupky alebo ako trestné činy, pričom súbežný postih právnickej a fyzickej osoby je možný a v mnohých prípadoch aj aktuálny.

V každodennej (trestno-) právnej praxi predstavuje relevantný problém najmä správne posúdenie a identifikácia teritoriálneho dištančného deliktu na základe okolností skutku zistených na základe trestného oznámenia poškodeného prípadne iného subjektu¹⁰ alebo z vlastnej činnosti orgánov činných v trestnom konaní.

Pre posúdenie teritoriálnej pôsobnosti Trestného zákona pri dištančných deliktoch je relevantné znenie ust. § 3 Trestného zákona upravujúce jeho územnú pôsobnosť, najmä odsek 2 uvedeného ustanovenia, ako aj znenie

¹⁰ Oznamovateľom trestného činu môže byť fyzická osoba alebo právnická osoba (obchodná spoločnosť, občianske združenie a iné entity súkromnoprávnej povahy, orgány verejnej moci SR, orgány EÚ, OSN a iných medzinárodných inštitúcií, ďalej cudzí justičný orgán, prípadne iný orgán cudzieho štátu ako napr. veľvyslanectvo a pod.)

ust. § 12 Trestného zákona, ktoré vymedzuje miesto spáchania trestného činu.

Podľa § 3 odsek 2 Trestného zákona:

“Trestný čin sa považuje za spáchaný na území Slovenskej republiky, aj keď sa páchatel'

a) dopustil konania aspoň sčasti na jej území, ak porušenie alebo ohrozenie záujmu chráneného týmto zákonom nastalo alebo malo nastať celkom alebo sčasti mimo jej územia, alebo

b) dopustil konania mimo územia Slovenskej republiky, ak tu malo nastať porušenie alebo ohrozenie záujmu chráneného týmto zákonom alebo ak tu mal nastať aspoň sčasti taký následok.”

Podľa § 12 Trestného zákona:

“Miesto spáchania trestného činu je každé miesto, na ktorom

a) páchatel' konal, alebo

b) nastal alebo podľa predstavy páchatel'a mal nastať následok predpokladaný týmto zákonom.”

Zo spôsobu definovania miesta spáchania trestného činu "každé miesto" ako aj z použitia spojky "alebo" je možné usúdiť, že zámerom zákonodarcu bolo vyjadriť, že pomyselné miesto spáchania trestného činu sa môže nachádzať na dvoch prípadne i viacerých miestach.

Týka sa to najmä tzv. dištančných deliktov, keď následok protiprávneho konania/opomenutia nastal alebo mal nastať na inom mieste ako je miesto, kde páchatel' protiprávne konal/opomenul konať.

Pri trestných činoch spáchaných s podvodným úmyslom je z hľadiska posúdenia teritoriálnej pôsobnosti Trestného zákona relevantné miesto, kde sa malo plniť, resp. miesto, kde sa mal dodať tovar, ktorého ponukou došlo k podvodnému vylákaniu finančných prostriedkov.

Typickými podvodmi tohto druhu sú napr. internetové podvody, keď si kupujúci objedná cez internet dodanie tovaru do miesta svojho bydliska/sídla alebo na iné miesto na území Slovenskej republiky a po zaplatení za tovar mu tento nie je dodaný. V týchto prípadoch je irelevantné, či kupujúci objednával tovaru

pomocou počítača alebo iného zariadenia nachádzajúceho sa v čase objednávania na území SR alebo či sa poškodený v čase, keď tovar objednával fyzicky nachádzal v zahraničí na dovolenke, študijnom pobyte alebo pracovnej ceste, kde si tovar objednal z hotela alebo internetovej kaviarne.

V prípadoch, v ktorých je trestná činnosť zložená z niekoľkých úkonov/aktov, sa za miesto spáchania trestného činu považuje každé miesto, kde bol vykonaný ktorýkoľvek z týchto aktov. To platí najmä pri pokračovacích, hromadných trestných činoch, ako aj pri trestných činoch trvácich, ktoré prebiehajú/trvajú tak dlho, kým nedôjde k ich dokonaniu (t.z. že páchateľ udržiava protiprávny stav, ktorý vyvolal, po dlhší čas) alebo k ich formálnemu ukončeniu/predeleniu v dôsledku procesného rozhodnutia orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu (§ 122 odsek 13 Trestného poriadku¹¹). Miestom spáchania trestného činu sú všetky miesta, kde páchateľ udržiaval protiprávny stav. Typickým príkladom trvaceho trestného činu, ktorý sa v praxi vyskytuje veľmi často, je trestný čin zanedbania povinnej výživy (§ 207 Trestného zákona).

Protiprávne konania, ktoré sú skutkovým základom pokračovacích, hromadných a trvácich trestných činov sa posudzujú ako jeden skutok. Nie celkom logickú výnimku v tomto smere zakladá ust. § 122 odsek 10 Trestného zákona, podľa ktorého sa čiastkové útoky spáchané v cudzine nemajú posudzovať ako jeden skutok pokračovacieho trestného činu ale ako samostatné skutky a to bez ohľadu na skutočnosť, že tieto útoky spĺňajú všetky zákonom stanovené atribúty pre ich právne posúdenie ako čiastkové útoky pokračovacieho trestného činu. Tým *de facto* dochádza k neodôvodnenému zvýhodneniu páchateľov trestnej činnosti spáchanej v cudzine, pretože pri skutkoch spáchaných v cudzine sa spôsobené škody nespočítavajú ako pri obdobných činoch spáchaných na území SR,

¹¹ „Ak obvinený pokračuje v konaní, pre ktoré je stíhaný, aj po oznámení vznesenia obvinenia, posudzuje sa také konanie od tohto procesného úkonu ako nový skutok; to neplatí, ak ide o trestný čin zanedbania povinnej výživy podľa § 207. V takom prípade ide o pokračovanie konania až do doby, kým je vyhlásený rozsudok súdu prvého stupňa alebo pokiaľ sa súd druhého stupňa neodobral na záverečnú poradu.“

ktoré boli posúdené ako pokračovací trestný čin.

Ďalšími typickými prípadmi dištančných deliktov sú protiprávne konania vykonané veľmi často z cudziny, pri ktorých dochádza k spôsobeniu následku/škody „odcudzením“ finančných prostriedkov z účtov poškodených subjektov vedených v kamenných bankách nachádzajúcich sa na území Slovenskej republiky. Tieto protiprávne konania spočívajú najčastejšie v:

1. neoprávnenom prevode prostriedkov z účtu poškodeného na iný účet neoprávneným získaním elektronického prístupu k účtu napr. prostredníctvom „phishingu“ alebo prelomením bankového systému zabezpečenia elektronického bankovníctva a pod.,
2. podvodnom vylákaní platby (podvodná inzercia) alebo
3. neoprávnenom výbere finančnej čiastky (z banky alebo prostredníctvom bankomatu napr. využitím odcudzenej platobnej karty alebo duplikátu platobného prostriedku vyhotoveného na základe “skimmingu”, t.j. skopírovanie údajov zapísaných na platobnej karte).

V týchto prípadoch je z hľadiska posúdenia teritoriálnej pôsobnosti Trestného zákona SR právne irelevantné, že páchateľ podvodný prevod z účtu poškodeného v kamennej banke nachádzajúcej sa na území SR vykonal v čase, keď on sám bol fyzicky mimo územia Slovenskej republiky.

Pri trestných činoch spáchaných s využitím internetu ide spravidla takmer vždy o dištančné delikty (podvod, krádež, porušovanie autorských práv, šírenie detskej pornografie, trestné činy extrémizmu a pod.). Miestom spáchania trestného činu je okrem miesta, kde sa nachádzal páchateľ a miesta, kde došlo k následku, aj miesto, kde sú uložené inkriminované dáta, t.j. server prevádzkovateľa internetových služieb, na ktorom sú uložené/zaznamenané všetky stiahnuté alebo publikované súbory (textové dokumenty, fotografie, obrázky a videá), relevantná emailová komunikácia, webové stránky použité na spáchanie trestného činu, inzeráty a pod.

Teritoriálna pôsobnosť právneho poriadku vyjadruje oprávnenie právneho systému regulovať právne vzťahy a reagovať na protiprávne konania, ktoré sa budú čo i len

častočne dotýkať právneho priestoru nachádzajúceho sa v teritoriálnej pôsobnosti vymedzenej územím suverénneho pôsobenia právneho systému konkrétneho štátu.

Inak povedané, ak nejaké protiprávne konanie, jeho časť alebo jeho prejav (následok/účinnok) nastane alebo mal nastať na území Slovenskej republiky, orgány SR sú legitímne na posúdenie takého protiprávneho konania aplikovať slovenský Trestný zákon a vykonať všetky potrebné úkony smerujúce k efektívnemu zákonnému postihu páchatel'a protiprávneho konania.

Na posúdenie pomerne náročnými prípadmi sú protiprávne konania spočívajúce v príprave na trestný čin na území jedného štátu, pričom trestný čin je spáchaný /dokonaný na území iného štátu.

Napr. zabezpečenie zbrane, technických prostriedkov a pomôcok, falošných alebo aj pravých dokladov/listín, úkrytu a pod. na území iného štátu za účelom vytvorenia podmienok pre úspešné spáchanie (dokonanie/pokus) trestného činu na území SR, resp. analogicky - vykonanie trestného činu mimo územia SR po tom, čo si páchatel' zabezpečil prostriedky a pomôcky na spáchanie trestného činu na území SR.

V týchto prípadoch je potrebné vychádzať z toho, že príprava trestného činu je vývojovým štádiom a teda neoddeliteľnou súčasťou trestného činu. Je potrebné však preukázať naplnenie subjektívnej stránky (vedomá/úmyselná príprava ku spáchaniu konkrétneho trestného činu) a jednoznačnú súvislosť konania, ktoré bolo prípravou k trestnému činu so zámerom spáchať/dokonáť trestný čin.

Napr. ak páchatel' spáchal na území iného štátu násilný trestný čin s použitím nelegálne držanej zbrane zabezpečenej na tento účel v SR, je možné konštatovať, že prípravu na trestný čin (prípravnú časť, ktorá je logickou a neoddeliteľnou súčasťou protiprávneho konania páchatel'a) vykonal na území SR, a teda v takýchto prípadoch bol dotknutý záujem chránený Trestným zákonom, preto je daná pôsobnosť slovenského Trestného zákona.

Aby bolo možné v týchto prípadoch založiť a právne zdôvodniť teritoriálnu pôsobnosť slovenského Trestného zákona, musí byť táto skutočnosť vyjadrená aj v znení skutku, ktorý je predmetom trestného konania.

Pomerne častým praktickým problémom pri dištančných deliktach je, že orgány činné v trestnom konaní po nesprávnom posúdení teritoriálnej pôsobnosti Trestného zákona zasielajú trestné oznámenia poškodených/obetí trestných činov postupom podľa ust. § 196 odsek 3 a 4 Trestného poriadku do iného členského štátu Európskej únie.

Takýto postup však pri dištančných deliktach nie je v súlade so zákonom, ani s obsahom Rámcového rozhodnutia Rady 2001/SVV/220/SVV z 15. marca 2001 o postavení obetí v trestnom konaní (pozri článok 11), ktoré bolo transponované do ust. § 196 odsek 3, 4 Trestného poriadku, pretože zákonnou podmienkou zaslania trestného oznámenia do iného členského štátu EÚ je, že prokurátor a policajt *nie sú príslušný vo veci konať*. (pozri § 196 odsek 4 Trestného poriadku). Rámcové rozhodnutie okrem toho v článku 11 odsek 3 stanovuje aj ďalšiu požiadavku spočívajúcu v **bezodkladnosti** "postúpenia žaloby (trestného oznámenia) príslušnému orgánu na území, kde bol trestný čin spáchaný". Táto požiadavka však do právneho poriadku SR nebola transponovaná, čo sa do praxe premietlo tak, že trestné oznámenia sú zasielané do príslušného členského štátu s určitým časovým odstupom, ktorý sa nedá kvalifikovať ako **bezodkladné postúpenie trestného oznámenia príslušnému orgánu na území, kde bol trestný čin spáchaný**. Tým je splnenie účelu uvedeného rámcového rozhodnutia významne sťažené.

V nadväznosti na uvedené je potrebné uviesť, že prokurátor je povinný stíhať všetky trestné činy, o ktorých sa dozvedel, ak zákon alebo medzinárodná zmluva neustanovuje inak (pozri článok 149 Ústavy SR a § 1, § 2 odsek 5 Trestného poriadku). Policajt i prokurátor sú povinní konať o trestnom čine z úradnej povinnosti (§ 2 odsek 6, odsek 10 Trestného poriadku).

Rozhodnutie policajta alebo prokurátora podľa § 197 odsek 1 písmeno d/ Trestného poriadku o odmietnutí veci (trestného oznámenia, ktorého predmetom je dištančný delikt) z dôvodu nesprávne konštatovanej absencie teritoriálnej pôsobnosti Trestného zákona SR, by bolo nezákonným rozhodnutím.

V tej súvislosti je potrebné poznamenať, že takéto rozhodnutie by vzhľadom na svoju povahu (ide o rozhodnutie o veci; ktoré sa nevzťahuje priamo na žiadnu konkrétnu osobu)

nevytvorilo prekážku rozhodnutej veci pre prípadne ďalšie trestné konanie o tom istom skutku, či už by sa jednalo o trestné stíhanie vo veci (neznámy páchatel') alebo proti konkrétnej osobe.

Ak by takéto nezákonné rozhodnutie vydal policajt, je možné zrušiť ho rozhodnutím prokurátora v rámci vykonávania dozoru (§ 230 odsek 2 písmeno e) Trestného poriadku), resp. na základe sťažnosti proti rozhodnutiu o odmietnutí veci podanej v zákonnej lehote oznamovateľom.

Aj v prípade, ak by nedošlo k zrušeniu nezákonného uznesenia o odmietnutí veci, neexistuje právna prekážka pre vydanie uznesenia o začatí trestného stíhania podľa § 199 odsek 1 Trestného poriadku a ďalšie trestné konanie o tom istom skutku.

Zásada *ne bis in idem* predstavuje zákaz dvojitého postihu tej istej osoby za ten istý skutok¹². Neznamená zákaz opakovane začínať/viesť trestné stíhanie vo veci alebo proti inej osobe. Použitie tejto zásady prichádza do úvahy až v prípade právoplatného meritórneho rozhodnutia sankčnej povahy voči konkrétnej osobe.

Naopak v prípade, keď orgány činné trestné konanie vedú trestné stíhanie vo veci, kde nie je daná pôsobnosť slovenského Trestného zákona, je dôvodné zastavenie trestného stíhania z dôvodu, že stíhaný skutok, nie je trestným činom podľa slovenského Trestného zákona (§ 215 odsek 1 písmeno b/ Trestného poriadku) Pre posúdenie protiprávneho konania ako trestného činu podľa slovenského Trestného zákona musí byť naplnená ako jedna z podmienok aj existencia pôsobnosti tohto zákona, ktorej naplnenie je podmienkou legality a legitimity jeho použitia.

Pri neoprávnených, resp. podvodných bezhotovostných transakciách alebo aj hotovostných výberoch z banky alebo bankomatu, pri ktorých sa dopustil páchatel' protiprávneho konania mimo územia SR avšak ich následkom je neoprávnený prevod alebo odcudzenie finančných prostriedkov z účtov poškodených subjektov v peňažných inštitúciách nachádzajúcich sa na území SR, je na základe ust. § 3 odsek 2 písmeno b/

¹² POTASCH, P.: *Komparatívne perspektívy verejnoprávných deliktov*. Žilina/Bratislava: Eurokódex/Paneurópska vysoká škola, 2011, ISBN 978-80-89447-53-4, str. 35

v spojení s ust. § 12 písmeno b/ Trestného zákona SR, daná pôsobnosť uvedeného zákona. Takýmto útokom bolo významne zasiahnuté do ekonomických záujmov subjektov s prejavom následku (vznikom škody) na účte v banke, ktorá sa fyzicky nachádza na území SR, ktoré chráni právny poriadok SR rovnako, ako práva a oprávnené záujmy právnických a fyzických osôb, ktoré sú vlastníčkmi odcudzeného majetku (finančných prostriedkov).

Opačný výklad by znamenal, že pri akomkoľvek „phishingovom“ alebo „skimmingovom“ útoku vykonanom zo zahraničia, ktorého cieľom je získať prístup k prostriedkom na účtoch fyzických alebo právnických osôb v slovenských bankách nachádzajúcich sa na území SR (ak by nebola založená pôsobnosť na základe medzinárodnej zmluvy) by slovenské orgány činné v trestnom konaní nemohli v týchto veciach konať z dôvodu, že nie je daná pôsobnosť Trestného zákona SR. Výnimkou by ostali iba prípady, ak by bol poškodeným občan SR (fyzická osoba) a jednalo by sa o obzvlášť závažný zločin (napr. krádež podľa § 212 odsek 5 alebo podvod podľa § 221 odsek 4 Trestného zákona), v takom prípade by bola daná pôsobnosť slovenského Trestného zákona na základe jeho ust. § 5¹³.

Opačný výklad by bol v rozpore s podstatou právnej ochrany pred zásahmi do právneho priestoru suverénnej Slovenskej republiky, do právnej ochrany vlastníckeho práva k majetku právnických a fyzických osôb, ktorým sú ich prostriedky na účtoch v bankách nachádzajúcich sa na území SR, s podstatou právnej ochrany subjektov vykonávajúcich ekonomickú činnosť na území SR, kde sa nachádzajú ich aktíva, ktoré boli protiprávnym konaním odcudzené (celkom alebo sčasti), ktorých ochranu má zabezpečiť právny poriadok SR aj prostriedkami trestného práva.

Zaslaním trestného oznámenia do iného členského štátu Európskej únie postupom podľa § 196 odsek 4 Trestného poriadku a konštatovaním absencie pôsobnosti na konanie podľa Trestného zákona by sa v týchto

¹³ „Podľa tohto zákona sa posudzuje aj trestnosť obzvlášť závažného zločinu, ak bol čin spáchaný mimo územia Slovenskej republiky proti občanovi Slovenskej republiky a v mieste činu je čin trestný alebo ak miesto činu nepodlieha žiadnej trestnej právomoci.“

prípadoch orgány SR v rozpore s platnou právnou úpravou vzdali možnosti postihnúť páchatel'ov, ktorí sa v cudzine dopustili závažných protiprávnych konaní (trestných činov) proti majetku poškodených subjektov, ktorý sa nachádza na území Slovenskej republiky, čo sa javí z pohľadu ochrany, ktorú má zabezpečovať svojim občanom a ostatným subjektom práva na svojom území právny systém suverénneho štátu, ako neprípustné a neprijateľné.

Tento príspevok nerieši všetky parciálne problémy súvisiace s problematikou dištančného deliktu a komplexné riešenie problematiky ani nebolo našim cieľom. Prináša však jeden z možných odborných pohľadov na skúmanú problematiku a jeho ambíciou je podnietiť odborné úvahy kolegov, ktorí sa zaoberajú štúdiom tejto problematiky, ako aj kolegov, ktorí riešia vyššie naznačené problémy vo svojej každodennej praxi, s cieľom priniesť argumenty, ktoré ich doterajšie právne názory podporia alebo ich podrobia pozitívnej konfrontácii, a podnietia ich k tomu, aby postavili ešte presvedčivejšie právne argumenty ku svojim odlišným stanoviskám.